

I en tid, hvor alle frit kan kritiseres alt og alle måtte turen jo også komme til ugepressen. Hvad mener De om den kritik, Gert Smistrup — det er jo både kvalitet, der er i søgelyset, merkantilisme, det kunstigt skabte behov og meget mere...

Portræt af en ugebladsredaktør

— Hvad galt er der i virkelighedsflugten. Og hvilken virkelighed?

Gert Smistrup var i 1950-51 London-korrespondent for den socialdemokratiske presse, skrev i 1946 hørespillet »Melodi i F«, i 1956 romanen »Dynen er for smal til to«, var redaktør af »Hjemmets Søndag« og »Ugens Gæst« fra 1959-62 og er nu medredaktør ved ugebladet »Hjemmet«. Her fremsætter han sit syn på ugepressen i almindelighed og på kritikken af samme i særdeleshed. Han finder sin opgave positiv og understreger vigtigheden af at være ansvarsbevidst, især når man er med i tilrettelæggelsen af et massemedium og minder om, at det er nemmere at håne end at højne.

Ved HANNE KAUFMANN

KVALITET — ja — hvad er kvalitet? Hvem er det, der afgør, hvad der er godt og hvad der er dårligt? Hvad skal man bruge som målestok? Så snart et medium bliver massemedium, er det hjemfalden til kritik og angreb, simpelthen fordi det er et massemedium. Man bruger vendinger som »højere åndeligt niveau«, »aktive og levende mennesker«, »selvstændigt tænkende individer«, »undervurdering af læserne«, og kontrastordene »udvældighed«, »underlødighed«, »uvæsentlige ting«, »virkelighedsflugt«.

— Angrebene ser ikke ud til at have haft nogen dæmpende indflydelse på oplagstallene?

— Selvfølgelig ikke. Ugebladene opfylder et behov...

— Et naturligt behov — eller et behov, der er skabt af merkantile hajer? Jeg hørte nogen, der hævdede, at det var rent tilfældigt om man valgte at sælge ugeblade, polser eller kaffekander...

— Ja, eller dagblade. Ugeblade har eksisteret i over tohundrede år. De blev i takt med teknikens fremskridt en fortsættelse af folke-eventyret. Det var der også et naturligt behov for. Fortælleren ved bålet i urgamle dage var formidleren af et stof, han var reporter, en underholder. Hans drivkraft var meddelelsestrang og fortælleglæde. Han fortalte oplevelser fra sin vandring, historier han havde hørt. Og hvis han ikke havde hørt noget — nå ja, så fandt han selv på noget.

Han opfyldte et naturligt behov hos sig selv for at fortælle — og hos sine tilhørere et tilsvarende naturligt behov for at høre en historie. En god historie.

— Ja, det var det med kvaliteten.

— Naturligvis er der et kvalitetskrav. Det opfyldes af nogle og ikke af andre. Men det er igen relativt. Kvalitet i forhold til læseren eller bedømmelsen eller konkurrenten. Jeg fandt netop forleden et citat af den engelske lyriker og kritiker T. S. Eliot:

»For at have et litterært ødomme må vi være på det rene med to ting samtidig: Hvad vi synes om og Hvad vi bør synes om. Kun få mennesker er hæderlige nok til at gøre sig dette klart.«

— Ja, det er jo næsten omvendt modernismens programerklæring i dag: Folk skal ikke ha', hvad de vil ha' — men hvad en mindre kreds synes, de skal ha'. De såkaldte opinionsledere. Et af den sammenlignende kulturforskningens væsentligste resultater er, at det ikke synes muligt at påvise genstande eller ideer, som i alle kulturer har samme vurdering. Der er ingen litterære værker, som til alle tider og i alle kulturer underkastes den samme vurdering. Det tyder på, at det ikke er værket i sig selv, som er godt eller dårligt, men at det er den pågældende tids samfund eller snarere en lille gruppe i samme samfund, som afgør, hvad der er godt eller dårligt. Altså opinionslederne.

— Og så er vi tilbage ved udfordringen: Hvad synes vi om — og hvad bør vi synes om?

— Ja, og samtidig ved skellet mellem de få, som angriber ugebladene og de mange millioner, som holder dem, især dem, læser af dem og glæder sig til dem uge efter uge.

— Det hævdes, at ugepressen virker fordommende på publikum og at den appellerer til deres fordomme.

— Det er egentlig forbløffende, at nogen vover sig frem med den påstand, når man betænker, at en af de mest betydningsfulde opdagelser, den moderne tids sociologer har gjort er, at hvor

det drejer sig om massemedier, efterlader disse sig sjældent bestemte meninger eller tendensbetonede anskuelser hos folk.

MEN der er jo stadigvæk virkelighedsflugten, som kritikerne vil hænge sin hat på.

— Hvad galt er der ved virkelighedsflugten. Og hvilken virkelighed? Selvfølgelig har ugebladene et ærinde hos læserne, et ærinde, der forvaltet med ansvarsbevidsthed ikke berettiger til nogen form for kritik. Vi har hverken noget politisk eller religiøst program, men hele den skandinaviske ugeblads-presse hviler på fem grundpiller: Underholdning, information, identifikation, projektion og terapi. Det er, hvad mennesket i bred almindelighed interesserer sig for, og de ved, at denne interesse-sfære bliver tilgodeset af det blad, de har valgt. Derfor skal jeg da ikke nægte, at et blad som enhver anden være — og hvad enten det er et dagblad eller et ugeblad — er en konkurrence-artikel på det almindelige marked.

— De er ikke samfundsroman-tiker?

— Ikke lige netop på det felt. Men på andre er jeg. Jeg er for eksempel mere end glad for, når en anerkendt psykiater som overlæge Harald Hove skriver, at ugepressen gør folk mindre hadefulde og aggressive, at den er med til at lette den besværlige hverdag for folk. Når man selv anlægger det synspunkt ved udvælgelsen — en redaktørs væsentligste arbejde — er det dejligt at få det bekræftet af sagkundskaben. Jeg betragter det virkelige som ugepressens opgave at forenkle ugen at fortælle...

— Men der skal helst være happy ending, og sådan er livet jo ikke.

— Livets positive tilfældigheder er lige så hyppige som de negative. Ifølge Guy de Maupassant består læserne af »et mangfold af mennesker, som tigger og ber os: Trøst mig, mor mig, gør mig bedrovet, få mig til at ynkes, til at føle sympati til at dømmes, til at le, til at tænke. Behovet for historien

med alle disse elementer er fundamentalt som sult og tørst.

— Men det gjorde jo ikke noget, at de var lidt mere realistiske?

— Folkeeventyret var også realistisk — i forhold til sin egen tid. Men det indeholdt samtidig en symbolik, man anede store fortøikende sammenhæng bag det — det virkelige liv var omskrevet med dømmens konkretiserende symboler.

— Netop, drøm lig ved virkelighedsflugt lig med eskapisme.

— Så skal vi altså til at indkøbe, hvad eskapisme er for noget, og hvor forfærdeligt det er. I året 1770 vedtog det engelske parlament en lov med følgende indhold:

»Alle fruentimmere, uden hensyn til rang og alder, jomfruer eller ægteskand, som ved hjælp af parfume, smink, kosmetiske vande, kunstige tænder, falsk hår, spansk uld, snørbryster, udstopende hofter eller høje hæle, måtte forføre nogen mand til ægteskab, skal ikke alene lide samme straf, som er fastsat for hekseri og lignende forbrydelser, men det afsluttede ægteskab skal være ugyldigt. Hvis det er meningen, at vi skal tilbage til den tids forargelse over menneskets naturlige trang til at mildne den ikke altid smukke virkelighed, så blir der meget andet end ugepressen at drage i feltet med.

— Personligt er jeg lykkelig over, at man har midler til den rent ydier form for eskapisme. Men det var jo — nå ja om ikke flugt, så et lille sidespring. Hvorfor vil danske forfattere ikke skrive til ugebladene under eget navn?

— Lad os hellere straks få taget livet af den myte, at de mange udenlandske forfatterne i ugepressen skulle dække over kendte danske forfattere. Det hænder, at danske kendte navne i vore dage kan fortælle en god historie, men den rigtige episke fortælling, den professionelle fortælling, er næsten uddød i Danmark. Interessen for ordmagt og sjælsforskning er betydeligt større hos vore unge skribenter.

— Det er mit indtryk, at de

nye forfattere savner et sted, hvor de kan bolte sig, en slags litterær sandkasse, som de vil være bekendt at lege i. Det er jo ikke alle, der kan skrive sært nok og svært nok til Perspektiv og Vindrosen.

— Desværre er søndagstillæggene jo alle afgået ved døden. Der kunne man jo have ventet en protest, eller et ramaskrig, fra alle dem, der i dag angriber ugepressen. Men alt foregik i dybeste stilhed. Og det var meget synd, for disse tillæg var jo rene novelleblade, og de havde også plads til at eksperimentere.

— Men de kan jo ikke have været rentable.

— De var alle børn af dagspressen — og der er mange, der stadig beklager dagspressens merkantile indstilling i denne sag. Søndagstillæggene betød i øvrigt ikke nogen som helst konkurrence for ugebladene. Der er mange mennesker, der har megen fritid, og der bliver med tiden endnu flere, som får endnu mere fritid, ser det ud til. Og de danske forfattere ville gennem ugebladene komme i forbindelse med et langt større publikum, der også ville læse deres bøger, når de først var blevet fortrolige med dem gennem novellerne.

— Er det måske ikke prestigebetonet nok, dette at skulle vedkende sig en novelle i et ugeblad?

— Hvis det er prestigemotivet, som ligger bag, er man ikke tilstrækkelig godt orienteret. Det blad, hvor jeg er medredaktør, har i årenes løb haft så kendte navne som Poul la Cour, Johannes V. Jensen, Hans Kirk, Lise Fischer, Karen Blixen, Karl Bjørnhof, Axel Sandemose, Ole Juul, Kelvin Lindemann, Heinesen, Georg Jørgensen, Poul Ørum, Knud Rasmussen, Julius Bonholt, Halfdan Rasmussen og Grethe Heiberg. Jeg synes ikke, nogen behøver at skamme sig over det selskab. Men vi må jo trods alt vælge. Vi kan ikke betragte alt som vor opgave at vende vrangen ud af folks normer. Også som sagt — den kunst, der hedder at fortælle en god historie er ved at uddø.

NAR bladlæserne har møttet deres læselyst med føljetoner, noveller og artikler, kan de så også nå at læse bøger?

— Jeg tror — og det gør mange med mig — at ugebladslæsning kan være et springbræt til videre læsning, først af de såkaldt traditionelle romaner og sidenhen af den mere avancerede litteratur. Et sted skal man jo begynde. Og når man er træt efter en dags slid, er man jo ikke altid lige oplagt til Nietzsche og Schopenhauer.

— Der er mange oplysende artikler, rejsebeskrivelser og så videre. Er de pseudovidenskabelige eller skrevet af eksperter?

— Naturligvis er de saglige og kan holde for en nærmere prøvelse. Ugebladene har jo netop råd til at købe oplysninger, til at sende eksperter ud på rejser, til virkelig at købe stof fra det store internationale bladmarked, som læserne ønsker sig lige så højt som føljetonerne og novellerne.

Og så er vor oplysning ikke så flygtig som fjernsynets med de utilstrækkelige tekster, der ikke engang er på højde med tegneseriernes boblehistorier — især ikke de oversættelser, man spiser os af med. Man kan altid gemme en god ugebladsartikel og tage den frem, når man vil have sin viden frisket op.

— Ja — gemmesider, det er jo også dem med madopskrifter og gaveideer og mode.

— Jeg vil gerne være så dristig at sige, at hele ugebladet — de bedste af dem — består af gemmesider. Man ved jo, at folk gemmer ugeblade i årevis og tager dem frem igen og igen.

— Hvordan kan det være?

— Et ugeblads hele holdning er publikumsvenligt. Det laves for læsernes skyld.

ER det sjovt at være med til at lave ugeblad?

— Ja. Alene det, at man ved, at hvert eneste blad hver uge læses af over en million mennesker i hele Danmark — det er da sjovt. Selv om det jo netop derfor er en alvorlig sag.

— Og kritikken?

— Det er jo altid lettere at håne end at højne.